

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 113/2021-29

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára (sudca spravodajca), zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] zastúpeného Mgr. Martinom Paškalom, advokátom, Záhradnícka 27, Bratislava, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 7 Cdo 264/2019 z 26. augusta 2020 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 7 Cdo 264/2019 z 26. augusta 2020 **boli porušené** základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 7 Cdo 264/2019 z 26. augusta 2020 **zrušuje** a vec **vracia** Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.
3. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadost'učinenie v sume **300 eur**, ktoré **je** Najvyšší súd Slovenskej republiky **povinný** zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Najvyšší súd Slovenskej republiky **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **375,24 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 18. novembra 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 7 Cdo 264/2019 z 26. augusta 2020. Napadnuté uznesenie navrhuje zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie. Domáha sa náhrady trov konania, ako i primeraného finančného zadosťučinenia v sume 3 000 eur.

2. Z ústavnej sťažnosti, jej príloh a spisu najvyššieho súdu sp. zn. 7 Cdo 264/2020 vyplýva, že sťažovateľ podal 6. septembra 2019 dovolanie proti právoplatnému odvolaciemu rozsudku prostredníctvom svojho právneho zástupcu – advokáta Ľubomíra Šablicu. Dňa 9. apríla 2020 bolo najvyššiemu súdu doručené oznámenie advokáta JUDr. Šablicu, že od 1. apríla 2020 mu bol pozastavený výkon advokácie, preto najvyšší súd prípisom z 19. júna 2020 vyzval sťažovateľa, aby najvyššiemu súdu v lehote 10 dní od doručenia výzvy oznámil, kto prevzal jeho právne zastúpenie a, zároveň predložil plnomocenstvo udelené novému zástupcovi.

3. Nový právny zástupca Mgr. Martin Paškala zaslal najvyššiemu súdu splnomocnenie udelené sťažovateľom elektronicky, pričom správa, ktorej prílohou bolo listinné splnomocnenie opatrené vlastnoručným podpisom splnomocniteľa po vykonaní zaručenej konverzie z listinnej podoby do podoby elektronickej, bola uložená do schránky dovolacieho súdu 21. júla 2020.

4. Najvyšší súd napadnutým uznesením odmietol dovolanie sťažovateľa s odôvodnením, že do vydania predmetného uznesenia sťažovateľ neoznámil, kto prevzal jeho právne zastúpenie v dovolacom konaní a nepredložil splnomocnenie na zastupovanie tak, ako to vyžaduje § 429 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“).

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľa je tvrdenie, že došlo k porušeniu jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru tým, že najvyšší súd napadnutým uznesením odmietol jeho dovolanie pre nedostatok podmienky právneho zastúpenia napriek tomu, že prevzatie právneho zastúpenia a predloženie plnej moci pre nového právneho zástupcu realizoval viac ako mesiac pred jeho vydaním.

6. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 113/2021 z 18. marca 2021 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie v celom rozsahu.

III.

Vyjadrenie najvyššieho súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

7. Dňa 22. februára 2021 bolo ústavnému súdu doručené vyjadrenie najvyššieho súdu k ústavnej sťažnosti č. KP 3/2021-43, Cpj 18/2021 z 15. februára 2021, v ktorom najvyšší súd oznámil, že ponecháva rozhodnutie o sťažnosti na úvahe ústavného súdu a súhlasí s upustením od ústneho pojednávania. Súčasťou vyjadrenia najvyššieho súdu je i stanovisko sudcu spravodajcu vo veci vedenej pod sp. zn. 7 Cdo 264/2019 (ďalej len „sudca spravodajca“) k ústavnej sťažnosti, ktorý ústavnú sťažnosť považuje za neopodstatnenú a odkazuje na odôvodnenie napadnutého uznesenia. Sudca spravodajca uvádza, že pokiaľ by ku dňu „*podania tohto uznesenia disponoval potrebnými dokladmi, na ktoré poukazuje sťažovateľ v ústavnej sťažnosti, určite by nedošlo k odmietnutiu jeho dovolania z dôvodu nedostatku povinného zastúpenia v dovolacom konaní*“. Najvyšší súd v podaní doručenom ústavnému súdu 23. apríla 2021 č. k. KP 3/2021-43 oznámil, že trvá na svojom predošlom vyjadrení a nepovažuje za potrebné ho doplniť.

III.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

8. V písomnom podaní doručenom ústavnému súdu 4. mája 2021 zúčastnená osoba okrem iného uviedla, že sa nevie vyjadriť k posudzovaniu dodržania lehôt po vyzvaní sťažovateľa najvyšším súdom, z dostupných materiálov sa jej javí, že sťažovateľ „*súdom určenú 10 dňovú lehotu nesplnil*“.

9. Zúčastnená osoba tiež poukázala na to, že právny zástupca, ktorý prevzal zastupovanie sťažovateľa v dovolacom konaní, sídli na identickej adrese, ako jeho bývalý advokát, ktorému bol pozastavený výkon advokácie a ktorý mal podľa jej názoru avizovať najvyššiemu súdu, že „*bude pokračovať v zastupovaní sťažovateľa prostredníctvom Mgr. Martina Paškalu*“.

III.3. Replika sťažovateľa:

10. Dňa 25. mája 2021 bola ústavnému súdu doručená replika sťažovateľa, ktorý po oboznámení sa s vyjadrením najvyššieho súdu k ústavnej sťažnosti uvádza, že skutočnosť, že sa elektronické podanie obsahujúce informáciu o prevzatí zastupovania sťažovateľa v dovolacom konaní, ako aj samotné splnomocnenie opatrené vlastnoručným podpisom sťažovateľa po vykonaní zaručenej konverzie z listinnej podoby do podoby elektronickej nedostali do dispozície príslušného

senátu najvyššieho súdu naznačuje nedostatok v jeho postupe, ktorý následne viedol k porušeniu práva sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie a tiež základného práva na súdnu ochranu.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

11. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ zastáva názor, že došlo k porušeniu jeho označeného základného práva podľa ústavy a práva podľa dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu, ktorým odmietol jeho dovolanie pre nedostatok podmienky právneho zastúpenia napriek tomu, že v čase vydania napadnutého uznesenia bola zo strany dovolateľa táto podmienka v dovolacom konaní splnená.

12. Právo na súdnu ochranu sa v civilnom sporovom konaní účinne zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých civilný súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred súdom vrátane dovolacích konaní, v ktorých sa (popri všeobecných procesných podmienkach) uplatňujú aj ďalšie, osobitné procesné podmienky dovolacieho konania.

13. V nadväznosti na uvedené východisko ústavný súd, poukazujúc na svoju doterajšiu judikatúru, považuje za potrebné zdôrazniť, že otázka posúdenia, či sú splnené podmienky na uskutočnenie dovolacieho konania, patrí zásadne do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, a nie do právomoci ústavného súdu. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1 ústavy) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, sústavu ktorých završuje najvyšší súd (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96).

14. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, m. m. I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00).

15. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh ústavný súd zistil, že dovolací súd napadnutým uznesením odmietol dovolanie sťažovateľa podľa § 447 písm. e) CSP pre nesplnenie osobitnej podmienky dovolacieho konania, ustanovenej § 429 ods. 1 CSP.

16. Dovolací súd v odôvodnení napadnutého uznesenia uviedol, že z obsahu spisu predloženého najvyššiemu súdu vyplýva, že dovolateľ preukázateľne nemá právnické vzdelanie a nejde o žiaden z prípadov predpokladaných ustanovením § 429 ods. 2 CSP. Najvyššiemu súdu bolo doručené

20. apríla 2020 oznámenie právneho zástupcu sťažovateľa o skončení jeho právneho zastupovania v predmetnom konaní, keďže má od 1. apríla 2020 pozastavený výkon advokácie. Najvyšší súd výzvou z 19. júna 2020 (doručenou sťažovateľovi 24. júna 2020) vyzval dovolateľa, aby predložil nové plnomocenstvo udelené novému právnenmu zástupcovi, poučil ho o podmienke povinného zastúpenia v dovolacom konaní, ako aj o následkoch odmietnutia dovolania z dôvodu nedostatku povinného zastúpenia v zmysle § 429 CSP.

17. Dovolací súd uzavrel, že žalovaný do vydania napadnutého uznesenia neoznámil, kto ho v dovolacom konaní bude zastupovať, a nepredložil plnomocenstvo na zastupovanie, nebol teda v dovolacom konaní zastúpený tak, ako to vyžaduje § 429 ods. 1 CSP, a nie je splnená ani podmienka podľa § 429 ods. 2 písm. a) alebo písm. c) CSP.

18. Ústavný súd si na účel preskúmania opodstatnenosti argumentácie sťažovateľa uplatnenej v ústavnej sťažnosti vyžiadal od najvyššieho súdu spisový materiál k veci vedenej pod sp. zn. 7 Cdo 264/2019. Z predloženého spisu, ako i z príloh ústavnej sťažnosti ústavný súd zistil, že 21. júla 2020 bolo do elektronickej schránky najvyššieho súdu doručené podanie, ktoré obsahovalo oznámenie o prevzatí právneho zastúpenia sťažovateľa v dovolacom konaní advokátom Mgr. Martinom Paškalom spolu s prílohou, ktorú tvorilo splnomocnenie opatrené vlastnoručným podpisom splnomocniteľa (sťažovateľa) po vykonaní zaručenej konverzie z listinnej podoby do podoby elektronickej. Skutočnosť, že v čase rozhodovania najvyššieho súdu o dovolaní nebolo uvedené podanie sťažovateľa spolu s prílohou (splňajúce obsahové i formálne požiadavky podľa príslušných ustanovení Civilného sporového poriadku, ako aj zákona o e-Governmente) súčasťou súdneho spisu, nemožno pripísať na ťarchu sťažovateľa v tom zmysle, že nesplnil podmienku dovolacieho konania spočívajúcu v povinnom právnom zastúpení.

19. Vzhľadom na už uvedené považuje ústavný súd záver dovolacieho súdu o nesplnení podmienky dovolacieho konania z dôvodu absencie povinného právneho zastúpenia za neudržateľný a ústavne neakceptovateľný, pričom dôsledkom uvedeného nedostatku poskytnutej súdnej ochrany zo strany najvyššieho súdu je porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

V.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadost'učinenia

20. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 2 a 3 písm. b) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd zruší rozhodnutie alebo opatrenie, ktorým boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa. Ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

21. Vzhľadom na to, že ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu (dôvody uvedené v bodoch 18,19), bolo pre dovŕšenie ochrany porušených práv potrebné využiť aj právomoc podľa čl. 127 ods. 2 ústavy, resp. podľa § 133 ods. 2 a 3 písm. b) zákona o ústavnom súde, a preto ústavný súd zrušil napadnuté uznesenie najvyššieho súdu a vrátil mu vec na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu).

22. Pri rozhodovaní o opravnom prostriedku sťažovateľa bude povinnosťou najvyššieho súdu náležite posúdiť splnenie podmienok pre uskutočnenie dovolacieho konania, relevantné právne ustanovenia vyložiť ústavne konformným spôsobom, a následne jasne a zrozumiteľne odôvodniť právne závery, ku ktorým dospeje a na ktorých založí svoje rozhodnutie.

23. V ďalšom postupe je najvyšší súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto rozhodnutí (§ 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde). Najvyšší súd je tiež viazaný rozhodnutím o vrátení veci na ďalšie konanie, ktoré je vykonateľné jeho doručením (§ 134 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

24. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

25. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal.

26. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

27. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti žiada priznať primerané finančné zadosťučinenie od najvyššieho súdu v sume 3 000 eur. Výšku finančného zadosťučinenia odôvodňuje tým, že ide o spor o ochranu osobnosti, ktorý proti nemu vedie bývalý nadriadený a ktorý považuje za principiálne nespravodlivý.

28. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

29. Iba deklarovanie porušenia práv sťažovateľa nie je podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade dostatočné, a to najmä vzhľadom na to, že najvyšší súd neposkytol sťažovateľovi súdnu ochranu v rozpore s princípom legitímnych očakávaní. Ústavný súd s prihliadnutím na všetky relevantné okolnosti dospel k záveru, že konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci zodpovedá priznanie finančného zadosťučinenia sťažovateľovi v sume 300 eur, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto nálezu.

30. Podľa § 135 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva alebo slobody, je povinný sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu. Ak ten, komu bolo uložené zaplatiť sťažovateľovi finančné zadosťučinenie, v tejto lehote priznané finančné zadosťučinenie sťažovateľovi nezaplatí, v zmysle odseku 2 citovaného ustanovenia sa zvyšuje finančné zadosťučinenie priznané ústavným súdom o 5 % za každý aj začatý rok omeškania až do jeho zaplattenia.

VI. Trovy konania

31. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

32. Sťažovateľ si uplatnil náhradu trov konania pred ústavným súdom, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním právnym zástupcom.

33. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z obsahu súdneho spisu. Za prvé dva úkony právnej služby, t. j. prevzatie a prípravu zastupovania a podanie ústavnej sťažnosti, vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2019, ktorá bola 1 062 eur, keďže išlo o úkony právnej služby vykonané v roku 2020. Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2020 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky predstavovala sumu 177 eur. Takto stanovená odmena spolu s režijným paušálom 10,62 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 187,62 eur za jeden úkon uskutočnený v roku 2020, t. j. za dva úkony 375,24 eur. Pokiaľ ide o ďalší úkon právnej služby – vyjadrenie k stanovisku najvyššieho súdu, ústavný súd konštatuje, že neobsahuje nové, resp. ústavnoprávne relevantné skutočnosti, ktoré by neboli obsiahnuté v samotnej ústavnej sťažnosti, preto odmenu za uvedený úkon nepriznal. Ústavný súd teda priznal sťažovateľovi náhradu trov konania v sume 375,24 eur (bod 4 výroku nálezu).

34. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je najvyšší súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. júna 2021

Peter Molnár
predseda senátu